

ҮЧ КИТАБ

Ушаглар үчүн һәр ял жени-жени ше'рлер, поемалар нәшр өзүнүр. Бу ил да «Азэрнәшр» бир нечә белә әсәр—шаир Никар Рафибәјлинин «Күнәшан чавабы», Никчәт Зиянын «Хатирә» вә Аһна Рәсулун «Мажак» китабларын чап еткәндир.

Никар Рафибәјлинин «Күнәшан чавабы» адлы балача поемасы мәктәб јашына чаткычы ушаглар үчүндүр. Поемада фәсилләрин мүбәһисәси верилмишир. һәр фәсил өзүнүн үстүмлүүнү, мәзијәтләрини кәстәрмәк истәјир вә шәһадәтләшәр. Шаир мүбәһисә јолу илә јазын, јазын, пәјизин вә гышын хуәсүнјәтләрини вермәјә, бу фәсилләрни балачалар танытмаға чалышмышдыр.

Күнәш: «Бүтүн фәсилләр бирдир, јакшыдыр вә јеридә». — дејә фәсилләрин мүбәһисәсинә сон гәјүр. Бу әһвалат јыгчач, ушагларын баша дүшөчәји, ширин, сәләмәтә верилмишир. Поема һәччә кичисидир вә охуваглыдыр. Китабын икинчи дәрә, јени тәртибатла чап едилмәси да, мүбәһисә охучуларын әсәрә олан марагы илә баглыдыр.

Мүәллифин «Хурма ағачы» ки-

табынаны ше'рлери, «Көјөрчүн» журналынын IX нөмрәсиндә чап еткәндији «Мәстанын балларын» поемасы онун ушаг әдәбијаты сәһәсиндә мөһсуллар чалышдыгынын, балаларымыза үчүн бөјүк һөввәсә јазыб-јаратдыгынын кәстәрмәсидир.

Никчәт Зиянын «Хатирә» китабына топланан ше'рләрдә ушагларын мәктәб һәјәти, дүшөркә күнләр, фикир вә арзулары өз әкәнин тәпкышдыр. Мүгиләјә мәһәббәт бәсләјән, дәрсләриндән јакшы гәјүмәт алаан, агылы, ишкүзәр, пәтизәли пионерләр шаирин гәһрәманларыдыр. Дүшөркә дөһһәләриндә һәер едилән парчаларда, хуәсуиә «Мәһиниләр ахшамы», «Хатирә» ше'рләриндә ушагларын јәј истирабәти заманы кечирдикләри хәш, фәрәһин, мә'налы, унутулмаз күнләр гәләмә алынмишир.

Дәһһәләрин икә әмәлләриндән данышан ше'рләр, китабын «Белә ушаглар да пар» һиссәсиндә верилмишир. Икә бир иш кәрчәк истәмәјән, анчаг бәш вә мә'насыз хәјәлләра далан, тәрәвјәтин дурачагында дајанан, кәд-кәдә тулланан, ағачлары тыран, јалан да-

нышан ушаглар тәвгилә һәдәфинә чеврилмишир.

Һ. Зия белә мөһсулларын төмәсилләриндә дә истифадә едәб, балачаларын әһвал-руһијәсинә ујгун кәлән мәсәләләрдин сәһбәт ачышмыр. «Дәркәз әгрәб», «Бәј атаһ чүчә», «Гурә вә'ли», «Кәләк баллар», «Парта нәји хәшләмчир» төмәсилләри мөһвәфәғијәтләндир. Сәләндир, әјлиндир, мә'шәлиндир. Ушаглар онлары асанлыгга баша дүшә биләрләр.

Төмәсилләрин фикри, мәгсәди әјлиндир, ушаглары күнү-күндән инкишаф еткәјә, јени-јени һәјәт һадисәләрини ојрәмәјә сәвә едир. Парта һағгында јазылмыш төмәсилә марағлыдыр. Парта өз үзәриндә алаарыны јазан ушаглары хәшләмчир.

Һ. Зиянын «Хатирә» китабында үрәкдән кәлмәјән сәиф ше'рләр, төмәсилләр дә вардыр. һиссә олтур ки, мүәллиф, буиләри дәрәһн-дәрәһн јашамачын, тәләкә јазышдыр. Јалачы Әһмәд һағгындагы ше'р мөһсулчә чәх марағлыдыр, амчә бәдиә һәлли истәһилән сәһијәдә дејиләндир. Мисрәләр гурудур, һадисә чанлы вә дәлгүн верилчөмишир. Дүшөркә һағгында јазылан ше'рләрдә дә белә гуру, гәјри бәдиә парчалар вардыр.

Шаирин поемалары ичиндә вә мөһвәфәғијәтләси «Чырағ»дыр. «Миһ бир кечә» вағалларындан бирини охујан Нураддин тәвбәләндән сәһран чырағ арзулашыр. Һ. Зия онун арзусуна һәјәтә кечирир. Нураддин нә истәјирсә, сәһран чырағ дәрһал һазыр едир. Нәһәјәт Нураддин баша дүшүр ки, тәвбәлә олмаса, бүтүн арзуларыны өзү һәјәтә кечирә биләр. Ушагынын бу гәләпәтә кәлмәси тәһни тә'сир бағышләшәр.

**Вә әмәли, вә ишлә
Ишығ сачары,
Инсан өзү олмалыдыр
Сәһирли чирәг!**

«Балача әскәр»дә олмуш бир һадисәни тәсвир едән шаир икәд бир ушагынын Владичир Икәт Ләһинә бәсләдији мәһәббәти кәстәрмишир. Валәја Соколов ә'лә ишанчы, јакшы кәһфәјәтчи кими аләјә мәнһурдур. О, аләјин јени бир тәһинчиглиги јеринә јетирир, чидди бир мә'луматы В. И. Ленинә чатдырар. Һ. Зия бу поема илә ушагларымизла мәрәли, гәһләмәлиг, Вәтәнә, сәләгәт кими мүсбәт кәһфәјәтләр ашылдыр. «2-ләр тәсәлич өзүрә адлы мәнәзүм ијсәдә фикир, гәјә, мәгсәд јак-

шы едсә да, о, сәһнәтләрдәг чәһәдән сәһфидир. Әсәр китаба дәмәли едилмәјә дә биләр...

Кәчч шаир Аһна Рәсулун әлк китабынын адлы «Мажак»дыр. Бурада чәми 7 ше'р вардыр. Ше'рләр һәччә балачалыр. Ушаглар бу ше'рләрә асанлыгга әзәрәјә биләрләр. Балачаларын руһунә ујгун кәлән чанлы дөһһәләрдән, әјди, сәлә әһвалатлардан јазан А. Рәсул өз ше'рләрнин конкретлијинә хуәсуи фикир верир.

Мәсәлән:

**Балача рәссам
Беш ишлә Иһһәм
Гурдә гузуну
Чәккир јан-јана.
Бир јәрдә чәксәм
Сәјләјир—әкәр,
Онда чанвар
Гузуну јәјәр.**

А. Рәсулун бүтүн ше'рләри бу руһулардыр. јыгчач вә конкретдир, ушагларын јаш хуәсуијәтләринә нә тәсәвүрләринә ујгундур. Ләһинә мүәллиф һәр заман буна мөһвәфәғ ола бәшмир. Ејин үсүлдән бир нечә ше'рлә истифадә етмәк ону јекһөсәтләјә кәтирәб чыларир. Күнәшнин дәстәләһмәсинә

анд ше'р буна мисал ола биләр. Јахуд ушагларын јыгчак јағаркын, балыгларын дөһһәдә исләвчәлиг һағгындагы тәсәвүрү аһамчәһчә дејиләндир.

Һәр үч китабын тәртибагы марағлыдыр. «Күнәшан чавабы»на икәтәдәлиг график-рәссам Аһтај һачијев шәккәләр чәкмишир. О, шаирин фикирләрини өзүгә дәлгүн, парлаг вә шичә рәсмләри илә тамамлашмыр. «Мажак» китабынын мәкәтәһни зәвгә дүрәдән рәссам Рәшид Әһмәр сәһифәләрини мұхталифлијәнә вә рәһкә-рәһкәлијинә хуәсуи фикир вермишир. Елчин Аһләһову «Хатирә» китабына чәкдији рәсмләр дә зәвгә ишләвмишир.

Һәм мәзмүн, һәм тәртабатча кәдәд олан китаблар һәһки тәкчә ушаглары, һәтта бөјүкләри дә сәһиләндир.

Т. МАНМУД

**ДӘБИЈАТ
6-инчә сәһнәт**

